

Balanç ENPA 2016

Estratègia
Nacional
Paisatge

*Verd Agost
Soraya Cristina
Balido da Costa*

Objectiu 1

Uns paisatges naturals d'alta muntanya de qualitat i ben conservats

Acció 1.1. Redactar i tramitar la Llei de conservació del medi natural i de la biodiversitat

Durant el 2016 el Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat ha redactat la proposta d'Avantprojecte de llei de conservació del medi natural, de la biodiversitat i del paisatge.

Acció 1.2. Establir un pla de gestió de les molles

El Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat ha finalitzat el Pla d'acció de les zones humides d'Andorra, i el Govern l'ha aprovat el dia 1 de febrer del 2017.

El Pla inclou el document de diagnosi i el document dels eixos estratègics. Consta de quatre eixos estratègics i de vint accions que han de permetre conservar de manera efectiva les zones humides d'Andorra i els serveis ambientals que proporcionen, cercar la implicació del conjunt de la societat i garantir la coordinació entre les diverses administracions.

<http://www.mediambient.ad/biodiversitat/zones-humides>

Els eixos estratègics plantejats són els següents:

- Eix 1. Reforçar els coneixements per a una gestió més efectiva.
- Eix 2. Aplicar una política activa de conservació i recuperació de les zones humides i dels processos ecològics associats.
- Eix 3. Coordinar les accions del PAZHA i cooperar amb els agents implicats en la gestió i la recerca sobre les zones humides, tant en l'àmbit nacional com en l'internacional
- Eix 4. Comunicar i formar sobre la importància de les molles

La durada del Pla és del 2017 al 2024. S'adapta, així, al quart Pla estratègic Ramsar 2016-2024 desenvolupat internacionalment en el marc del Conveni de Ramsar.

Zona humida a Acalis

Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat

Balanç
ENPA
2016

Objectiu 2

Uns paisatges rurals revalorats o potenciat

Acció 2.1. Potenciar el sector agrari com a peça imprescindible de diversificació econòmica del país

El Departament d'Agricultura ha desenvolupat diferents accions (fires, mostres, mercats, furgoteques (*foodtruck*) per fer difusió de la nova imatge de la marca oficial "Productes agrícoles i artesans d'Andorra" amb l'objectiu de promoure les produccions agroalimentàries locals i les produccions artesanes. El col·lectiu de productors vinculats a la marca ha passat de 9 a 22 membres en tres anys.

Així mateix, el Govern ha aprovat el Reglament d'ús del segell de control i garantia "Vi de qualitat controlada d'Andorra", que fixa les característiques que han de complir tant el procés de conreu de la vinya com els procediments d'elaboració i el producte final. Aquest Reglament té per objectiu afavorir les iniciatives agràries que escullin la recerca de la qualitat i la sostenibilitat dels procediments.

El Departament d'Agricultura també ha redactat l'esborrany de Reglament per al manteniment de la biodiversitat vegetal i la recuperació de parcel·les a l'erm. Es preveu que s'aprovi en el transcurs d'aquest 2017. Aquest text pretén fomentar les pràctiques agràries respectuoses amb les comunitats vegetals de més interès botànic alhora que busca veure retornar certes activitats agràries a les parcel·les avui dia en desús (feixes, per exemple).

S'ha reconduït un any més el Concurs nacional de prats florits per donar visibilitat al valor patrimonial que representen els prats de dall gestionats per les explotacions agràries.

<http://www.agricultura.ad/>

Finalment, el Govern ha atorgat, també, un Pla de recerca per avaluar la viabilitat del cultiu de nabius a Andorra i així donar continuïtat als esforços de diversificació de l'activitat agrària cap a noves activitats amb més valor afegit.

Arans, Prat del Rector
Departament d'Agricultura

Balanç
ENPA
2016

*Cabana de la pleta dels Graus
Departament de Patrimoni Cultural*

Acció 2.2. Promoure el coneixement i la conservació integrada del patrimoni cultural immoble

Les accions desenvolupades o supervisades pel Departament de Patrimoni Cultural es poden desglossar en tres apartats: recerca, coneixement i inventari; protecció i consolidació/restauració.

Dins l'apartat de recerca, coneixement i inventari, l'objectiu prioritari s'ha centrat en l'àmbit de mitjana i alta muntanya, i s'han dut a terme les accions següents:

- Finalització de la memòria arqueològica de les prospeccions dutes a terme a la Vall del Madriu-Perafita-Claror els anys 2013 i 2014. El document final aporta, a més, una visió interpretativa de conjunt, una cartografia general de tots els elements arqueològics de la Vall documentats també en campanyes i projectes previs (inventaris ICOMOS-Departament de Patrimoni Cultural, el projecte de recerca ICAC-UB) i una zonificació patrimonial, que ha de servir de base per al Pla de conservació de la Vall.

<https://www.cultura.ad/feines-en-curs/evolucio-del-paisatge>

- Segona campanya de prospecció i sondeigs arqueològics a la parròquia d'Ordino, dins el projecte "Estudi diacrònic de l'ocupació humana a l'alta i la mitjana muntanya del sector septentrional de la parròquia d'Ordino". La campanya va ser duta a terme durant el mes d'octubre pel Grup d'Arqueologia d'Alta Muntanya (GAAM) de la UAB, coordinat pel Dr. Ermengol Gassiot, i es va centrar en l'àrea dels estanys de Tristaina.

Dins l'apartat de protecció, el Departament ha centrat els esforços en la generació de nous espais de presumpció arqueològica (EPA) i en la revisió dels ja existents dins la parròquia d'Ordino, amb els resultats següents:

- Delimitació de 18 nous EPA: nucli d'Ordino, església de Sant Corneli i Sant Cebrià, nucli de Segudet, farga Areny, església de Santa Bàrbara, nucli de Sornàs, camps de Sornàs, església de Sant Roc, nucli d'Ansalonga, església de Sant Miquel, nucli de la Cortinada, mas d'en Soler, nucli d'Arans, el Vilaró, nucli de Llorts, església de Sant Serni, farga del Serrat i església de Sant Pere.

Dins l'apartat de consolidació/restauració, el Departament de Patrimoni Cultural ha col·laborat en la restauració i el manteniment de les vuit cabanes de vaquer de la Vall del Madriu-Perafita-Claror (amb l'ús de la tècnica de la pedra seca i de materials tradicionals), duta a terme per la Comissió de Gestió de la Vall i el Comú d'Escaldes-Engordany durant l'estiu. Hi ha col·laborat en l'assessorament, la supervisió i la concessió d'un ajut relatiu a la implantació de mesures de conservació integrada, conservació i restauració, manteniment i millora del patrimoni cultural d'Andorra (any 2015).

Camí Ral
Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat

Objectiu 3

Uns paisatges urbans de qualitat, ben delimitats, acollidors per al turisme i alhora agradables per viure-hi

Acció 3.1. Introduir el paisatge en la planificació urbanística i en la planificació sectorial nacional

El Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat ha treballat en l'avançament del Pla sectorial d'infraestructures verdes d'Andorra, i ha fet reunions de treball amb els comuns per acabar de determinar-ne el traçat definitiu. L'empresa adjudicatària ha començat a treballar propostes de disseny d'avantprojecte avançat per a alguns trams (fase 3).

<http://www.mediambient.ad/infraestructuresverdes>

D'altra banda, el Departament ha redactat el projecte del camí vora el riu entre el pont d'Ordino i el pont de Sornàs, que formarà part del PSIVA, i ha licitat la construcció del tram del camí vora el riu al prat de la Farga (Ordino).

En la mateixa línia, també s'ha construït el primer tram de la fase IIB del camí ral de la Massana (prada del Teixidó).

Acció 3.2. Establir un pla de millora i integració de les zones industrials existents i futures

El 28 de novembre del 2016 el Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat va reunir representants tècnics dels comuns i del Ministeri d'Ordenament Territorial en una taula de treball, a fi de començar aquesta acció a la qual se li ha donat una orientació diferent. L'acció consistirà, efectivament, en redactar una directriu d'ordenació que estableixi uns criteris d'integració paisatgística de les zones industrials actuals i futures. Així, aquesta eina podrà ser més efectiva que una simple guia tècnica.

Acció addicional

S'han fet els treballs de millora i d'integració paisatgística de la zona de la Duana del riu Runer, adjudicats pel Ministeri d'Ordenament Territorial i supervisats conjuntament amb el Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat. Els treballs han consistit, a fer plantacions a les dos rotondes, a la zona de la Fisiocromia i prop de la Duana, i a canviar l'enllumenat. S'han instal·lat unes banderoles amb fotos de paisatges i del patrimoni cultural d'Andorra, amb la col·laboració d'Andorra Turisme. També s'han ordenat els entorns de l'edifici de la Duana i dels voltants de les cases dels transitaris.

Objectius 2 i 3

Acció 2.3.1. Mantenir i restaurar els boscos de ribera, i crear, on sigui possible, una xarxa de vies verdes aprofitant els marges dels rius

El Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat ha encomanat la neteja i el manteniment de la vegetació de ribera de més de 25 km de rius i torrents. Durant les operacions de neteja s'han eliminat els exemplars que s'han trobat de *Buddleja davidi* (espècie invasora).

El rius i torrents que han estat objecte de neteges en certs trams són:
Riu d'Incles, riu de Montaup, riu Gros, riu del Forn, Valira d'Orient, riu dels Cortals d'Encap, riu de l'Ovella, riu de les Pardines, torrent del Solà, riu de les Aubes, Valira del Nord, riu de Casamanya, riu d'Arinsal, riu de Cardemeller, riu Pollós, riu de la Font Amagada, riu del Prat del Bosc, riu de Comallemple, riu de Pal, Gran Valira, riu de la Comella, torrent del Forn, torrent de la Margineda, riu d'Enclar, torrents dels Vilars, riu d'Aubinyà, riu d'Escobet, riu d'Aixirivall, riu d'Aixàs, torrents afluents del Gran Valira a la zona de la CG1 a Sant Julià de Lòria.

Al desembre del 2016 el Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat ha adjudicat els treballs d'avaluació de les necessitats de manteniment de la vegetació de ribera, l'elaboració d'un Pla de gestió 2016-2019, i la direcció i el control del Pla.

Neteja de la vegetació de ribera
Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat

Balanç
ENPA
2016

Objectiu 4

Unes carreteres més respectuoses pel que fa a la morfologia i més integrades en el paisatge

Acció 4.1 Establir les eines necessàries per garantir la integració paisatgística de les carreteres

La diagnosi sobre la integració paisatgística de les carreteres d'Andorra va finalitzar l'octubre del 2016.

Accions addicionals

El Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat ha restaurat tres talussos més de la carretera d'Envalira mitjançant la col·locació de xarxes tridimensionals i la projecció de substrat i hidrosembra posterior. També s'han recol·locat els pans de terra recuperats al cap dels talussos i s'han plantat exemplars de bruguerola d'origen pirinenc.

Els ministeris de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat i d'Ordenament Territorial han encomanat l'elaboració del projecte de millora de la zona del cap del Port d'Envalira. L'estiu 2017 es preveuen licitar i executar les obres.

Restauració dels talussos de la carretera d'Envalira
Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat

Objectiu 5

Unes instal·lacions turístiques i de lleure de qualitat i respectuoses amb els paisatges que les envolten

Acció 5.1. Minimitzar els impactes paisatgístics de les grans instal·lacions turístiques i de lleure

Com cada any, al setembre i l'octubre del 2016 el Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat va fer les visites anuals d'inspecció relatives a les restauracions ambientals de les estacions d'esquí. S'ha constatat que algunes estacions fan esforços per millorar la integració paisatgística mitjançant sembres addicionals i algunes obres de millora. No obstant això, no és el cas de totes i caldria dedicar més esforços en el manteniment de talussos, tant sigui per la integració paisatgística, com per evitar l'erosió i la caiguda de pedres.

Així, al juliol del 2016, les estacions d'esquí que no havien signat el Pacte pel desenvolupament de l'estratègia nacional del paisatge i Ski Andorra el van signar.

Objectiu 6

Un turisme diversificat que conegui els paisatges i els seus valors i que els respecti

Acció 6.1. Establir una diagnosi i unes propostes d'adequació de la xarxa de refugis per fomentar el senderisme de muntanya

El Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat ha iniciat la diagnosi dels refugis lliures i l'estudi de propostes de millores. També hi ha un estudi d'alternatives als camins de gran recorregut existents per fomentar l'ús dels refugis guardats.

El 2016 ha finalitzat la construcció de la quasi totalitat del refugi guardat de l'Illa, només falten alguns acabats a fer el 2017. Es preveu l'obertura del refugi l'estiu del 2017.

Acció 6.3. Continuar utilitzant el paisatge per a la promoció turística del país

Durant el 2016, des d'Andorra Turisme s'han utilitzat els paisatges d'Andorra per a la promoció turística del país en els diversos suports fora de línia i en línia. Alguns exemples són el vídeo sobre el GRP, el catàleg de muntanya, l'actualització de la guia de camins (afegint-hi 14 nous itineraris), la promoció a la web rutespirineus.cat, etc.

A totes les campanyes d'Andorra Turisme sempre es tenen en compte els paisatges d'Andorra (ja sigui a l'hivern o a l'estiu) i es realcen la cultura, el patrimoni natural i els recursos naturals.

A les fires on participa Andorra Turisme també s'utilitzen els paisatges d'Andorra per a la promoció. En altres productes turístics com el turisme de negocis també s'utilitza el paisatge.

Objectiu 7

Una població que coneix i estima tots els paisatges d'Andorra

Acció 7.1. Promoure l'adhesió dels agents implicats a l'Estratègia nacional del paisatge

Les estacions d'esquí alpí EMAP, Saetde, Secnoa, Ski Andorra i Camprabassa, SA han signat el pacte per al desenvolupament de l'Estratègia nacional del paisatge. Ensisa ja va signar el pacte el 2015.

D'altra banda, les mútues elèctriques Sercensa, Mútua Elèctrica de Sant Julià, Nord Andorrà SA i Unió Elèctrica d'Encamp s'han adherit al pacte amb motiu de la Jornada sobre paisatge i energies renovables organitzada a l'octubre pel Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat. FEDA s'hi va adherir el 2014.

El Col·legi Oficial d'Arquitectes d'Andorra també ha volgut ser partícip de l'Estratègia nacional del paisatge i, simultàniament amb la signatura del pacte, ha proposat l'organització de conferències sobre arquitectura, paisatge i patrimoni des del desembre del 2016, conjuntament amb el Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat.

Acció 7.2. Establir un programa de comunicació per fomentar la sensibilització dels adults sobre la riquesa i la importància del paisatge

Des del Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat s'ha redactat una proposta d'accions de comunicació adreçada al conjunt de públics objectiu per al període 2017-2020. Així doncs, s'han previst actuacions per a la població en general, com ara el concurs de fotos i les exposicions virtuals, i també per als professionals, com ara un grau de paisatge i jornades tècniques. Per a les escoles també s'han previst una sèrie de tallers i treballs a fer amb el professorat relacionats amb els paisatges d'Andorra.

Obertura de la jornada sobre paisatge i energies renovables
Govern d'Andorra

Acció 7.3. Formar els tècnics i professionals que intervenen en la gestió, la modificació, la restauració i la planificació del paisatge

L'11 d'octubre el Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat va organitzar una **Jornada sobre paisatge i energies renovables**. La Jornada, que va ser inaugurada per la ministra de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat, Sílvia Calvó, va oferir les conferències següents:

"Energyscapes: noves relacions en el trànsit cap a la societat low-carbon",
a càrrec de Francesc Muñoz, director de l'Observatori de la Urbanització i del màster en intervenció i gestió del paisatge i el patrimoni de la Universitat Autònoma de Barcelona.

"Energia eòlica i paisatge. Orientacions per a una adequada implantació a Catalunya",
a càrrec de Jordi Grau, Observatori del Paisatge de Catalunya.

"Desconnecta't per connectar amb la natura",
a càrrec de Gerard Veciana i Lluís Ginjaume, arquitectes.

"L'Eco-Quartier de Dun, Architecture durable et Paysage",
a càrrec de Barthélémy Dumons, arquitecte, i de Sylvie Assassin, arquitecta paisatgista, professora de l'ENSA, Tolosa.

"Le paysage comme moteur de projet pour la transition énergétique: cas d'étude en montagne",
a càrrec d'Auréline Doreau, cap del projecte Càtedra de paisatge i energia, Escola Nacional Superior de Paisatge de Versailles-Marsella.

Les ponències de la jornada es poden consultar a l'enllaç següent:

http://www.mediambient.ad/images/stories/noticies/Paisatge_energies_renovables.pdf

El 15 de desembre, en el marc del **cicle de conferències** organitzades en col·laboració amb el Col·legi Oficial d'Arquitectes d'Andorra, va tenir lloc la primera conferència, "Aproximació ecològica a la relació de la natura i la ciutat", a càrrec de la senyora Anna Zahonero, biòloga i professora del Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori a l'ETSAV, membre fundadora del màster i investigadora principal del Centre de Recerca i Projectes de Paisatge de l'ETSAV.

Acció 7.4. Millorar els programes educatius escolars per fomentar el coneixement i l'estima del paisatge d'Andorra basats en el contacte directe amb el paisatge i les vivències

Des del Centre d'Andorra Sostenible s'han fet 15 sessions del taller "Som paisatge", adreçat a escolars entre 8 i 14 anys, a les quals han assistit 297 alumnes.

Accions transversals

Acció A.T.1. Promoure la millora paisatgística a tot el país prioritzant les carreteres i les zones més freqüentades, tant naturals com urbanes:

1. Establir uns inventaris periòdics dels punts negres d'impacte ambiental i paisatgístic;
2. Establir un pla d'accions periòdic per eliminar els punts negres;
3. Efectuar les accions previstes.

El nombre total de punts negres i fotodenúncies registrats des del 2012 és de 488, 318 estan resolts (65%), 150 estan en curs (31%) i 20 estan en espera (4%).

D'aquests, 163 són fotodenúncies (33%) —112 de les quals (69 %) estan resoltes—, i 325 són punts negres (66%) —206 dels quals (63 %) estan resolts.

Com en els anys anteriors, la majoria de les fotodenúncies són per abandonament de deixalles, terra o pedres, i per contaminació de rius o estanys. La majoria de punts negres són edificis, barraques, naus i terrenys en mal estat o abandonats, contaminació de rius o vehicles abandonats.

<https://fotodenuncies.govern.ad/index.jsp>

Govern d'Andorra